

Юридичні науки

УДК 342.97:65.01

Павловські Гжегож

магістр з економіки,
власник компанії

«Zakład Handlowo-Usługowy ВНР» (Польща)

Крамар Руслана Іванівна

кандидат юридичних наук, доцент
декан юридичного факультету,

Львівський університет бізнесу та права (Україна)

Скриньковський Руслан Миколайович

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки підприємств
та інформаційних технологій,

Львівський університет бізнесу та права (Україна)

Павловски Гжегож

магістр економіки,
власник компанії

«Zakład Handlowo-Usługowy ВНР» (Польща)

Крамар Руслана Ивановна

кандидат юридических наук, доцент,
декан юридического факультета,

Львовский университет бизнеса и права (Украина)

Скрыньковский Руслан Николаевич

кандидат экономических наук,
доцент кафедры экономики предприятий
и информационных технологий,

Львовский университет бизнеса и права (Украина)

Pawlowski Grzegorz

MSc (Economics),

Owner of the Company

«Zakład Handlowo-Usługowy BHP» (Poland)

Kramar Ruslana I.

PhD (Law), Associate Professor,

Dean of the Faculty of Law,

Lviv University of Business and Law (Ukraine)

Skrynkovskyu Ruslan M.

PhD (Economics),

Associate Professor of the Department of

Business Economy and Information Technology,

Lviv University of Business and Law (Ukraine)

**ДІАГНОСТИКА КОРУПЦІЙНИХ РИЗИКІВ В ДІЯЛЬНОСТІ
ДЕРЖАВНОГО ПІДПРИЄМСТВА І ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА
КОРУПЦІЙНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ТА ПРАВОПОРУШЕННЯ,
ПОВ'ЯЗАНІ З КОРУПЦІЄЮ ¹**

**ДИАГНОСТИКА КОРРУПЦИОННЫХ РИСКОВ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
ГОСУДАРСТВЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ И ОТВЕТСТВЕННОСТЬ
ЗА КОРРУПЦИОННЫЕ ПРАВОНАРУШЕНИЯ И
ПРАВОНАРУШЕНИЯ, СВЯЗАННЫЕ С КОРРУПЦИЕЙ**

**DIAGNOSTICS OF CORRUPTION RISKS IN ACTIVITY OF STATE
ENTERPRISE AND LIABILITY FOR CORRUPTION OFFENCES AND
OFFENCES RELATED TO CORRUPTION**

¹ Роботу виконано в межах науково-дослідної теми Львівського університету бізнесу та права «Системи діагностики та управління діяльністю підприємств (за видами економічної діяльності)», затвердженої на засіданні Вченої ради університету (Протокол № 2 від 29.09.2016 р.).

Анотація. У статті представлено концептуальні засади діагностики корупційних ризиків в діяльності державного підприємства з метою вирішення проблем правового регулювання у сфері запобігання та протидії корупції у діяльності українських підприємств в межах економіки та управління підприємствами і права. На основі аналізу законодавчих і нормативно-правових актів України та документів юридичної практики представлено ключові прикладні аспекти юридичної відповідальності підприємства за порушення українського антикорупційного законодавства в контексті вдосконалення існуючих та розробки нових (сучасних) систем діагностики діяльності (економічної діагностики) підприємств.

Ключові слова: підприємство, корупційні ризики, економічна діагностика, правове регулювання у сфері запобігання та протидії корупції, юридична відповідальність.

Аннотация. В статье представлены концептуальные основы диагностики коррупционных рисков в деятельности государственного предприятия с целью решения проблем правового регулирования в сфере предотвращения и противодействия коррупции в деятельности украинских предприятий в рамках экономики и управления предприятиями и права. На основе анализа законодательных и нормативно-правовых актов Украины и документов юридической практики представлены ключевые прикладные аспекты юридической ответственности предприятия за нарушение украинского антикоррупционного законодательства в контексте совершенствования существующих и разработки новых (современных) систем диагностики деятельности (экономической диагностики) предприятий.

Ключевые слова: предприятие, коррупционные риски, экономическая диагностика, правовое регулирование в сфере

предотвращения и противодействия коррупции, юридическая ответственность.

Summary. The article presents the conceptual framework of diagnostics of corruption risks in activity of state enterprise with the aim of solving problems of legal regulation in the sphere of corruption prevention and counteraction in the activities of Ukrainian enterprises within the framework of economy and management of an enterprises and law. Based on the analysis of legislative and regulatory legal acts of Ukraine and documents of legal practice presented the key applied aspects of legal liability of enterprise for Ukrainian anti-corruption law violation in the context of improving existing and developing new (modern) of diagnostic systems activities (economic diagnostics) of enterprises.

Key words: enterprise, corruption risks, economic diagnostics, legal regulation in the sphere of corruption prevention and counteraction, legal liability.

Постановка проблеми. Сучасна практика ведення бізнесу в Україні доводить, що підприємства (суб'єкти господарювання) зміцнюють свої позиції на ринку і поступово переходять на якісно новий рівень розвитку, спрямованого на цілеспрямоване зростання їх конкурентоспроможності, формування і утримання конкурентних переваг, підвищення ефективності функціонування тощо.

Поряд з тим, високий рівень корупції (корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією) в Україні у сферах політики, економіки та соціальній сфері створює обставини (умови) для активного переходу підприємств у тіньовий сектор економіки, що є ключовою перешкодою на шляху розвитку України та її співробітництва з країнами-членами Європейського Союзу. «Ми маємо три вороги: Росія, корупція,

популізм. Це три повноцінні вороги, які сьогодні заважають розвитку України. ... Ми будемо боротися за Україну і за внутрішні реформи», – зазначив 17.06.2016 р. Прем'єр-міністр України В.Б. Гройсман в ході зустрічі у м. Нью-Йорку з постійним представником США С. Пауер (Samantha Power) (повідомлення Інтернет-видання «Українська правда»: <http://www.pravda.com.ua/news/2016/06/18/7112190/>).

Звідси очевидно, що питання ідентифікації, аналізу і оцінювання корупційних ризиків в діяльності державного підприємства (з урахуванням юридичної відповідальності в Україні за корупційні правопорушення та правопорушення, пов'язані з корупцією) є надзвичайно важливими та актуальними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про те, що значний науково-практичний внесок у вирішення проблемних питань щодо виникнення та поширення корупції як на мікро-, так і на макrorівні, зробили такі науковці (економісти, юристи), як Д.Г. Забрודה, О.М. Ігнатов, М.І. Копитко, Г.С. Крайник, Д.М. Лук'янець, В.Я. Настюк, В.І. Осадчий, С.В. П'ясецька-Устич, І.О. Ревак, Є.Д. Скулиш [1 – 10], Л.І. Сопільник, Л.А. Янковська та інші.

В свою чергу, на основі аналізу законодавчих і нормативно-правових актів України та документів юридичної практики з'ясовано, що ключові прикладні аспекти відповідальності за корупційні правопорушення та інші правопорушення, пов'язані з корупцією, регулюються Законом України «Про запобігання корупції» [11], Постановою Кабінету Міністрів України «Питання запобігання та виявлення корупції» [12], Кодексом України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) [13] та Кримінальним кодексом України (далі – ККУ) [14] тощо.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Водночас, як свідчать результати досліджень наукових праць [1 – 10] українського законодавства [11 – 14] та світова практика у справах про

корупційні діяння та правопорушення, пов'язані з корупцією у 2015 р. [15], недостатньо уваги приділено таким прикладним аспектам (питанням), як:

1) діагностика корупційних ризиків в діяльності державного підприємства (суб'єкта господарювання) в межах теорії і практики управління та адміністрування і права;

2) юридична відповідальність за порушення антикорупційного законодавства України в контексті вдосконалення існуючих та розробки нових (сучасних) систем діагностики діяльності (економічної діагностики) підприємств.

Метою статті є формування та розвиток теоретичних та методико-прикладних засад діагностики корупційних ризиків в діяльності державного підприємства з урахуванням існуючої нормативно-правової бази в Україні щодо юридичної відповідальності за корупційні правопорушення та інші правопорушення, пов'язані з корупцією, в межах економіки та управління підприємствами і права.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз наукових праць [1 – 10] та діюча практика за проблемою засвідчує той факт, що сьогодні існує необхідність у розкритті сутності поняття (категорії) «діагностика корупційних ризиків в діяльності державного підприємства» на засадах уточнення її змістової характеристики і функціонального призначення та з урахуванням особливостей корупції в Україні та її впливу на діяльність підприємств, зокрема державної форми власності.

Так, особливої актуальності та теоретичної і практичної значущості набуває представлення (розкриття) економічного змісту корупції (рис. 1), яка:

1) стала частиною сучасного державного та суспільного механізму;
2) постійно розвивається і змінюється разом із суспільством [1, с. 23].

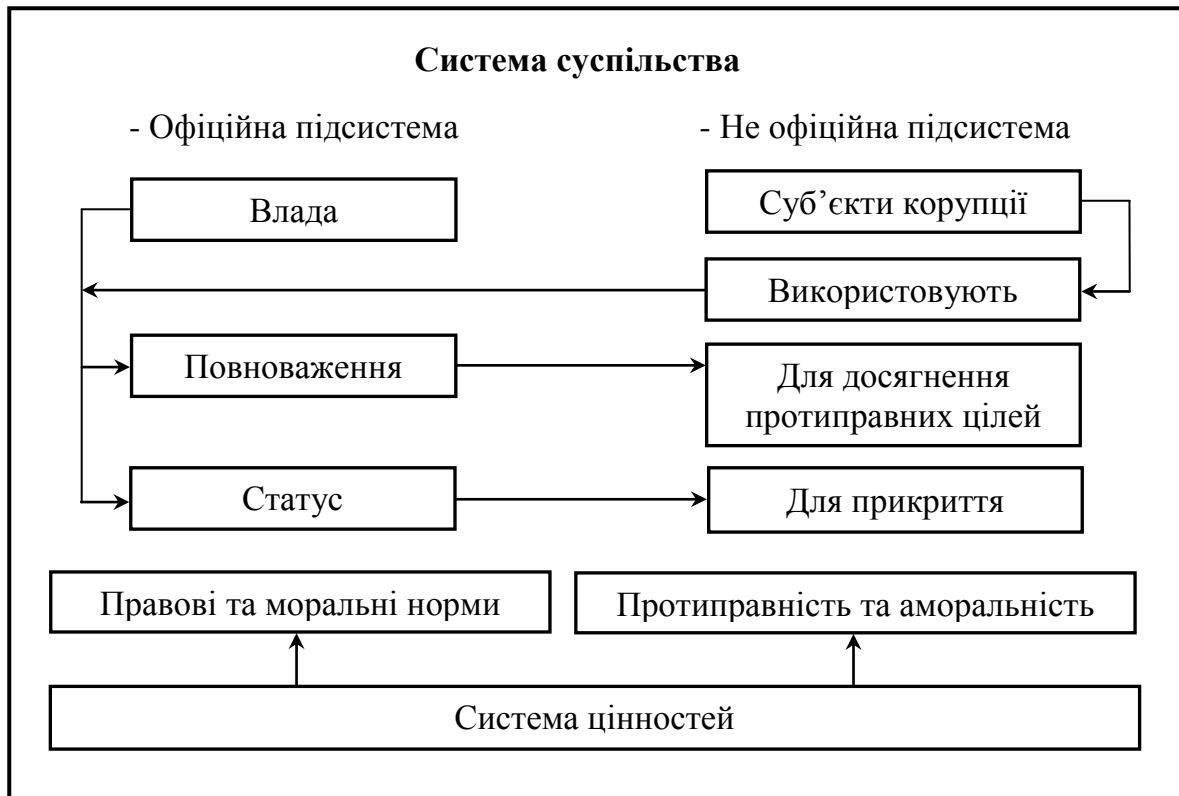

Рис. 1. Економічний зміст корупції

Джерело: [1, с. 22]

Водночас, враховуючи результати вивчення наукової праці Є.Д. Скулиша [2], з'ясовано, що корупцію можна класифікувати за статусом, рівнем її суб'єктів, територіальним принципом, метою вчинення та рівнем (ступенем) суспільної небезпеки від здійснення корупційних дій [2, с. 214].

Поряд з тим встановлено, що корупція (корупційні дії), як і будь-яке інше соціально-економічне явище, виникає та поширюється під впливом різноманітних факторів, основні з яких приведено нижче.

Так, як свідчить аналіз літературного джерела [3], активному поширенню корупції сприяють такі основні фактори, як: 1) недосконале нормативно-правове поле; 2) монополізація бізнесу; 3) низький рівень захисту прав власності; 4) корумпованість бізнесу; 5) толерантне відношення (ставлення) громадськості до корупції; 6) низький рівень ефективності існуючих заходів щодо запобігання та протидії корупції тощо [3, с. 9] (С.В. П'ясецька-Устич). В контексті цього, слід також

погодитись з думкою М.І. Копитко [4], що корупція суттєво впливає на: 1) рівень економічної активності підприємств (суттєво гальмує інноваційні процеси, сприяє активному зниженню рівня інвестиційної привабливості, конкурентоспроможності тощо); 2) стан державних фінансів (призводить до зменшення надходжень у державний бюджет, зменшення асигнування бюджетних коштів на інвестиційні проекти, проблем у сфері державних закупівель (див. [16]), зменшення державних видатків на поточні потреби тощо); 3) розподіл доходів у суспільстві та людський розвиток [4, с. 285].

Звідси очевидно, що суб'єкти корупції функціонують в неофіційній системі суспільства, де, використовуючи статус (для прикриття) та власні повноваження, сприяють формуванню і/або розвитку своєї системи цінностей і досягненню своїх визначених (конкретних) цілей (очікуваного результату) шляхом протиправних та аморальних дій (див. рис. 1) [1, с. 22].

Поряд з тим, М.І. Копитко у статті «Корупція як ключова загроза економічній безпеці промислових підприємств в Україні» [5], до основних наслідків впливу корупції на діяльність підприємств зараховує такі: 1) зростання цін на продукцію; 2) нерівномірний розподіл заробітної плати працівникам (управлінському персоналу, робітникам); 3) невиправдана кількість перевірок контролюючими органами; 4) низький рівень або відсутність модернізації виробництва через брак фінансових ресурсів; 5) створення обставин для переходу у тіньовий сектор економіки; 6) формування непрозорого процесу приватизації об'єктів, що перебувають у державній (комунальній) власності; 7) зростання ймовірності укладення бізнесових угод неправомірних поглинань та злиттів; 8) обмеження доступу до ресурсів; 9) ускладнення процесу відшкодування податку на додану вартість; 10) складність виходу на міжнародні ринки; 11) зниження рівня економічної безпеки та фінансової стабільності; 12) ускладнення практики з пошуку бізнес-партнерів; 13) зниження загального рівня конкурентоспроможності підприємства за такими складовими його

формування, як: ефективність функціонування (діяльності) підприємства; конкурентоспроможність продукції підприємства; концентрованість ринку, на якому підприємство здійснює свою діяльність [17; 18, с. 233]; 14) ускладнення процесу (або проблеми) отримання ліцензій та дозволів; 15) складність у вирішенні судових спорів; 16) підвищення рівня фінансових та комерційних ризиків; 17) зниження привабливості інноваційної діяльності; 18) скорочення надходжень прямих іноземних інвестицій тощо [5, с. 221] (М.І. Копитко).

Що стосується корупційних ризиків, то Д.Г. Заброда [6] дотримується думки, що їх доцільно поділяти відповідно до: 1) сфери перебування (приватизація, державні закупівлі, надання адміністративних послуг); 2) масштабності (загальні, часткові); 3) подальшого розвитку (корупційні ризики, що передбачають активну корупційну поведінку, та ті, що характеризують корупційну бездіяльність); 4) характеру усунення (корупційні ризики, що можуть бути усунуті внаслідок вжиття адміністративно-управлінських заходів, та ті, що потребують змін законодавчих чи нормативно-правових актів); 5) рівня об'єктивізації (наявні; потенційні: можливі, приховані) [6, с. 82].

Таким чином, аналіз літературних джерел за окресленою проблемою [1 – 10] дають можливість стверджувати, що:

1. Діагностика корупційних ризиків в діяльності державного підприємства являє собою дослідження наявних (минулих, існуючих) та потенційних (можливих, прихованих) корупційних ризиків в діяльності державного підприємства на основі пошуку (ідентифікації), аналізу і оцінки для формування прогнозу та розробки системи заходів їх нейтралізації (корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією) в контексті забезпечення якісно нового рівня розвитку підприємства та формування його перспективи з урахуванням наслідків за порушення антикорупційного законодавства.

2. Ключовими корупційними ризиками в діяльності українських державних підприємств є: ризик приватизації майна державних підприємств (або політика чи процес продажу або передачі державного чи комунального майна у приватну власність фізичних та недержавних юридичних осіб); ризик нецільового використання бюджетних коштів; ризик переходу діяльності підприємства у тіньовий сектор економіки на засадах очікуваної користі від вчинення корупційних правопорушень та інших правопорушень, пов'язаних з корупцією, яка може бути представлена таким чином – формула (1) [20, с. 3-4; 21; 22, с. 53]:

$$EU = p U(Y - f) + (1 - p) U(Y), \quad (1)$$

де EU – очікувана корисність від злочину (expected utility), p – ймовірність засудження правопорушника (probability of conviction), f – покарання за злочин (severity of punishment (specifically a fine)), Y – доход від злочину (gain from committing an offense), U – функція корисності злочинця (decision maker's utility index) [20, с. 3-4; 21].

Згідно з моделлю G. Becker-а, представленої у роботі «Злочин та покарання: економічний підхід» (Crime and punishment: an economic approach [21]) Лауреата Нобелівської премії з економіки (1992) Г. Беккера (Gary S. Becker), потенційний злочинець має такі дві альтернативи: 1) вибір злочинної діяльності (при $EU > 0$); 2) вибір законослухняної поведінки (при $EU < 0$) [20, с. 3-4; 21; 22, с. 53].

! Для довідки: За даними дослідження Міжнародної антикорупційної неурядової організації «Transparency International» за 2015 рік Україна зайняла 130 місце зі 168 позицій у світовому рейтингу сприйняття корупції (CPI), опинившись поруч з Іраном, Камеруном, Непалом, Нікарагуа та Парагваєм (рис. 2) [15]. «Корупція в Україні є не меншою загрозою, ніж військова агресія з боку Російської Федерації», – заявив віце-президент США Джо Байден (Joe Biden), виступаючи із промовою 08 грудня 2015 р. з трибуни Верховної Ради України [19].

Transparency International Україна є Представництвом глобальної антикорупційної неурядової організації Transparency International, що має понад 90 національних представництв та працює більше як у 100 країнах світу. Місія ТІ Україна: обмежити збільшення рівня корупції в Україні шляхом сприяння прозорості, підзвітності і доброчесності публічної влади і громадянського суспільства. Дізнатися більше про діяльність організації можна на сайті: www.ti-ukraine.org.

Індекс сприйняття корупції базується на незалежних опитуваннях, в яких беруть участь міжнародні фінансові та правозахисні експерти, в тому числі Світового банку, Freedom House, World Economic Forum, Азійського та Африканського банків розвитку тощо. Індекс є оцінкою від 0 (найвищий рівень корупції) до 100 (відсутність корупції). Повне дослідження доступне за посиланнями: www.ti-ukraine.org або www.transparency.org.

Рис. 2. Індекс сприйняття корупції у світі (CPI), 2015 р.

Джерело: [15]

Підсумовуючи, можна стверджувати, що результати приведених вище науково-практичних досліджень доцільно було б використати для вирішення проблем нормативно-правового регулювання у сфері запобігання та протидії корупції у діяльності українських підприємств, особливо в умовах адаптації законодавства України до світової юридичної практики у справах про корупційні діяння та правопорушення, пов'язані з корупцією.

Беручи до уваги наведене вище, доцільно також зазначити, що згідно Закону України «Про запобігання корупції» [11], який визначає засади (правові, організаційні) функціонування системи запобігання корупції в Україні, правила щодо усунення наслідків корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією тощо, передбачено, що для виявлення, протидії та запобігання корупції у діяльності юридичної особи (державного підприємства) в обов'язковому порядку є розробка та реалізація на ньому антикорупційної програми (ст. 62 «Антикорупційна програма юридичної особи» цього Закону [11]), яка затверджується за результатами її обговорення із працівниками підприємства (п. 3 ст. 62 «Антикорупційна програма юридичної особи» цього закону) [11].

Поряд з тим, відповідно до п. 1. ст. 63 «Вимоги до антикорупційної програми юридичної особи» Закону України «Про запобігання корупції» [11], основними положеннями, які повинна містити антикорупційна програма юридичної особи (державного підприємства), є [11]:

1) сфера застосування та перелік (коло) осіб, на які поширюється положення антикорупційної програми;

2) вичерпний перелік антикорупційних заходів, стандартів, процедур із описом та порядком їх застосування (виконання);

3) норми дотримання працівниками (управлінським персоналом, робітниками) підприємства професійної етики;

4) права та обов'язки працівників та учасників (засновників) підприємства з метою запобігання та протидії корупції у його діяльності;

5) права та обов'язки відповідальної посадової особи (або уповноваженої особи) за запобігання та протидію корупції у діяльності підприємства;

6) порядок регулярного звітування відповідальної посадової особи перед учасниками (засновниками) підприємства;

7) порядок проведення наглядових і контролюючих дій та моніторингу за дотриманням положень антикорупційної програми у діяльності підприємства;

8) умови конфіденційності інформування відповідальної посадової особи працівниками про факти вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією;

9) процедури захисту осіб (працівників), що повідомили про факти вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією;

10) порядок проведення (здійснення) індивідуальних консультацій відповідальною посадовою особою з питань застосування (використання) антикорупційних процедур та стандартів;

11) порядок проведення перепідготовки та періодичного підвищення кваліфікації працівників підприємства у сфері запобігання та протидії корупції;

12) застосування заходів дисциплінарної відповідальності до працівників підприємства, які порушують положення антикорупційної програми;

13) порядок та умови вжиття заходів щодо виявлення фактів корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією;

14) порядок внесення змін до положень антикорупційної програми.

Варто також відмітити, що з метою підвищення ефективності здійснення заходів у сфері запобігання та протидії корупції Постановою Кабінету Міністрів України «Питання запобігання та виявлення корупції» [12] затверджено «Типове положення про уповноважений підрозділ (особу) з питань запобігання та виявлення корупції», згідно якого передбачено утворення (визначення) і функціонування відповідних підрозділів (осіб) державного регулювання, на яких буде покладено функцію запобігання і виявлення корупції на підприємствах (в установах чи організаціях), які належать до сфери управління міністерств, інших центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів виконавчої влади АР Крим [12].

Крім цього доцільно зазначити, що згідно ст. 65 «Відповідальність за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення» Закону України «Про запобігання корупції» [11], винні особи (працівники державних підприємств) за вчинені корупційні правопорушення або правопорушення, пов'язані з корупцією, притягаються до юридичної відповідальності згідно з українським законодавством, а саме до адміністративної, кримінальної, цивільно-правової і дисциплінарної відповідальності [11].

В контексті цього, Д.М. Лук'янець [8] акцентує увагу на тому, що інститут адміністративної відповідальності на сьогодні діє неефективно, оскільки, з однієї сторони адміністративну відповідальність за корупційні правопорушення досить легко уникнути, а з іншої – вона є причиною порушень зі сторони осіб, що здійснюють її запобігання та протидію. З метою подолання цих недоліків необхідним є застосування можливостей інституту кримінальної відповідальності, бо він є більш дієвим механізмом [8].

Так, адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, регулюються гл. 13-А КУпАП [13], зокрема такими статтями: ст. 172⁵ «Порушення встановлених законом обмежень щодо одержання

подарунків»; ст. 172⁶ «Порушення вимог фінансового контролю»; ст. 172⁷ «Порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів»; ст. 172⁸ «Незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень»; ст. 172⁸ «Невжиття заходів щодо протидії корупції» [13] тощо.

Щодо кримінальної відповідальності за корупцію, то згідно п. 1 ст. 354 «Підкуп працівника підприємства, установи чи організації» ККУ [14], за надання пропозиції або обіцянки працівникові підприємства (установи або організації), що не є службовою особою чи особою, що працює на користь підприємства (установи або організації) здійснити неправомірну вигоду йому (їй) чи третій особі, а також здійснення такої вигоди з ціллю вчинення або не вчинення працівником підприємства (установи або організації) відповідних дій із використанням службового становища чи особою, що працює на користь підприємства (установи або організації) в цілях тих, які пропонують, обіцяють або надають вигоду чи в цілях третьої особи, карається штрафом від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (далі – НМДГ) або виконання громадських робіт на термін до ста годин чи виправні роботи на термін до одного року чи обмеження волі на термін до двох років чи позбавлення волі на той самий строк [14]. Поряд з тим, ті самі дії, що вчинені повторно, караються штрафом від двохсот п'ятдесяти до п'ятисот НМДГ або виконання громадських робіт на термін від ста до двохсот годин чи виправні роботи на термін до двох років чи обмеження волі на термін до трьох років чи позбавлення волі на той самий строк (п. 2. ст. 354 «Підкуп працівника підприємства, установи чи організації» ККУ) [14].

Крім цього, прийняття пропозиції, обіцянки або одержання працівником підприємства (установи або організації), передбаченої у п. 1 ст. 354 «Підкуп працівника підприємства, установи чи організації» ККУ [14], караються штрафом від двохсот п'ятдесяти до п'ятисот НМДГ або

виконання громадських робіт на термін від ста до двохсот годин чи обмеження волі на термін до двох років чи позбавлення волі на той самий строк (п. 3. ст. 354 «Підкуп працівника підприємства, установи чи організації» ККУ) [14]. Ті самі дії, що вчинені повторно, караються штрафом у розмірі від п'ятисот до семисот НМДГ або виконанням громадських робіт на термін від ста шістдесяти до двохсот сорока годин чи обмеженням волі на термін до трьох років чи позбавленням волі на той самий строк (п. 4. ст. 354 «Підкуп працівника підприємства, установи чи організації» ККУ) [14].

Доцільно також відмітити, що згідно п. 1. ст. 364 «Зловживання владою або службовим становищем» ККУ [14], за умисне зловживання владою чи службовим становищем з ціллю одержання відповідної неправомірної вигоди для себе чи іншої особи (інших осіб), винні особи (працівники підприємства) караються арештом на термін до шести місяців чи обмеженням волі на термін до трьох років чи позбавленням волі на той самий строк із позбавленням права обіймати відповідні посади або займатися певною діяльністю на термін до трьох років з штрафом від двохсот п'ятдесяти до семисот п'ятдесяти НМДГ [14]. За діяння, що спричинило тяжкі наслідки, винні особи (працівники підприємства) караються позбавленням волі на термін від трьох до шести років із позбавленням права обіймати відповідні посади або займатися певною діяльністю на термін до трьох років із штрафом від п'ятисот до однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (п. 2 ст. 364 «Зловживання владою або службовим становищем» ККУ) [14].

Таким чином, виходячи із результатів дослідження наукових праць [1 – 10; 16 – 22], законодавства України за проблемою [11 – 14] та світової практики у справах про корупційні діяння та інші правопорушення, пов'язані з корупцією [15], можна зробити такі загальні **висновки**, а саме:

1. Внаслідок порушення вимог українського законодавства за вчинені корупційні правопорушення або правопорушення, пов'язані з корупцією, до винних осіб (керівників підприємств державної форми власності) може застосовуватись адміністративна, кримінальна, цивільно-правова і дисциплінарна відповідальності відповідальність з урахуванням результатів діагностики корупційних ризиків в діяльності державного підприємства.

2. Діагностика корупційних ризиків в діяльності державного підприємства являє собою дослідження наявних (минулих, існуючих) та потенційних (можливих, прихованих) корупційних ризиків в діяльності державного підприємства на основі пошуку (ідентифікації), аналізу і оцінки для формування прогнозу та розробки системи заходів їх нейтралізації (корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією) в контексті забезпечення якісно нового рівня розвитку підприємства та формування його перспективи з урахуванням наслідків за порушення антикорупційного законодавства. Ключовими корупційними ризиками в діяльності українських державних підприємств є: ризик приватизації майна державних підприємств (або політика чи процес продажу або передачі державного чи комунального майна у приватну власність фізичних та недержавних юридичних осіб); ризик нецільового використання бюджетних коштів; ризик переходу діяльності підприємства у тіньовий сектор економіки на засадах очікуваної користі від вчинення корупційних правопорушень та інших правопорушень, пов'язаних з корупцією, яка може бути представлена економіко-математичною моделлю Г. Беккера-а, представленої у роботі «Злочин та покарання: економічний підхід» (Crime and punishment: an economic approach) Лауреата Нобелівської премії з економіки (1992) Г. Беккера (Gary S. Becker).

Перспективою подальших досліджень у цьому напрямі є удосконалення існуючих та розробки нової (сучасної) системи діагностики діяльності підприємства, сформованої на засадах виокремлення і систематизації його діагностичних цілей (комплексних, часткових, елементних) та з урахуванням такої часткової діагностичної цілі, як діагностика корупційних ризиків в діяльності державного підприємства з урахуванням відповідальності за корупційні правопорушення та правопорушення, пов'язані з корупцією.

Література

1. Корупція: теоретико-методологічні засади дослідження: [монографія] / керівник авт. кол. доц. І.О. Ревак. – Львів: ЛьвДУВС, 2011. – 220 с.
2. Скулиш Є.Д. Прояви корупції у сучасних умовах / Є.Д. Скулиш // Право України. – 2010. – № 11. – С 213-228.
3. П'ясецька-Устич С.В. Корупція як системне явище в економіці України / С.В. П'ясецька-Устич // Причорноморські економічні студії: науковий журнал. – 2016. – Вип. 6. – С. 5-10.
4. Копитко М.І. Наслідки впливу корупції на діяльність вітчизняних підприємств автотранспортної галузі / М.І. Копитко // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна. – 2012. – № 2. – С. 283-292.
5. Копитко М.І. Корупція як ключова загроза економічній безпеці промислових підприємств в Україні / М.І. Копитко // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна. – 2014. – № 1. – С. 211-224.
6. Забрда Д.Г. Державна антикорупційна політика в Україні: теорія, правова основа, інституалізація: [монографія] / Д.Г. Забрда. – Сімферополь: КРП «Видавництво «Кримнавчпеддержвидав», 2013. – 368 с.

7. Настюк В. Проблеми адміністративної та кримінальної відповідальності за корупційні правопорушення в Україні / В. Настюк, Г. Крайник // *Право України*. – 2015. – № 12. – С. 48-55.

8. Лук'янець Д.М. Проблеми використання інституту адміністративної відповідальності в системі заходів запобігання та протидії корупції / Д.М. Лук'янець // *Правовий вісник Української академії банківської справи*. – 2011. – № 1 (4). – С. 32-35.

9. Осадчий В.І. Кримінально-правова характеристика та кваліфікація підкупу працівника підприємства, установи чи організації (ст. 354 КК України) / В.І. Осадчий // *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. – 2015. – № 2 (35). – С. 145-151.

10. Ігнатов О.М. Соціальні та соціально-політичні принципи криміналізації незаконного отримання винагороди працівником державного підприємства, установи чи організації / О.М. Ігнатов, О.О. Кашкаров // *Кримський юридичний вісник*. – 2010. – Вип. 3 (10), Ч. 2. – С. 72-79.

11. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> .

12. Питання запобігання та виявлення корупції: Постанова Кабінету Міністрів України від 04.09.2013 р. № 706 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/706-2013-п> .

13. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> .

14. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> .

15. Тимченко О. Індекс корупції CPI-2015 / О. Тимченко; Transparency International Україна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ti-ukraine.org/%D0%A1PI-2015> .

16. Юзевич В.М. Діагностика системи взаємодії держави та бізнесу в аспекті електронних публічних закупівель / В.М. Юзевич, О.В. Ключак, Р.М. Скриньковський // Економічний часопис-XXI. – 2016. – №160 (7-8). – С. 39-44. – DOI: <https://doi.org/10.21003/ea.V160-08> .

17. Скриньковський Р.М. Інструментарій діагностики конкурентоспроможності підприємств / Р.М. Скриньковський // Економіка і Фінанси: науковий журнал. – 2014. – листопад. – № 11. – С. 39-44.

18. Мельник О.Г. Системи діагностики діяльності машинобудівних підприємств: полікритеріальна концепція та інструментарій: [монографія] / О.Г. Мельник. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2010. – 344 с.

19. Корупція не менш страшна для України, ніж російська агресія, – Байден [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://espreso.tv/news/2015/12/10/korupsiya_ne_mensh_strashna_dlya_ukrayin_u_nizh_rosiyska_agresiya_bayden .

20. Hagan, William James (1987). A Survey of Economic Models of Criminal Behavior. Personnel Security Research and Educational Center. Monterey, California, 27 p.

21. Becker G. Crime and punishment: an economic approach / G. Becker // *Journal of Political Economy*. – 1968. – Vol. 76. – № 2. – P. 169-217.

22. Скриньковський Р.М. Діагностика конкурентного потенціалу підприємства та відповідальність за порушення законодавства про захист економічної конкуренції / Р.М. Скриньковський, А.Г. Чубенко // Підприємництво, господарство і право. – 2016. – № 7. – С. 49-54.